

Наталія Горбаль

аспірантка кафедри міжнародного приватного права
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
адвокатка
(Київ, Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-7932-4952>
natasha@gorbal.agency

УДК 347.626:347.44(477)

ПРАКТИЧНІ ЦІЛІ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ ЯК ПІДҐРУНТЯ ФОРМУВАННЯ ЙОГО ЗМІСТУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНУВАНOSTI

АНОТАЦІЯ. Інститут шлюбного договору покликаний забезпечити баланс інтересів подружжя у сфері майнових відносин. Водночас практика його застосування свідчить про формалізоване сприйняття цього інструменту, коли зміст договору обмежується визначенням правового режиму майна без урахування реальних життєвих обставин сторін. Проблема полягає в недостатньому теоретичному осмисленні практичних цілей укладення шлюбного договору, які безпосередньо зумовлюють його зміст і забезпечують виконуваність.

Метою статті є теоретичне обґрунтування й практичне уточнення цілей укладення шлюбного договору як чинника формування його змісту та забезпечення реальної дії, а також виявлення їх ролі у підвищенні ефективності договірної регуляції майнових відносин подружжя.

У дослідженні використано аналітичний, порівняльно-правовий та емпіричний методи. На основі правозастосовної практики автора, що охоплює понад 200 шлюбних договорів, і з використанням розробленої «Анкети клієнта для складення шлюбного договору», доведено зв'язок між визначенням цілей договору та ефективністю регулювання відносин цим договором.

Дослідженням підтверджено, що практичні цілі – зміна законного режиму власності, захист майна від претензій спадкоємців чи кредиторів, розподіл боргів, запобігання арешту активів, визначення бізнес-плану розвитку сім'ї або врегулювання відносин перед і після розірвання шлюбу – є ключовими орієнтирами для формування змісту договору. Вони забезпечують його передбачуваність, юридичну стійкість і добросовісне виконання сторонами.

У висновках підкреслено, що шлюбний договір має розглядатися як гнучкий інструмент правового саморегулювання, який відображає реальні потреби конкретної сім'ї. Формування практичних цілей під час його розроблення сприяє зміцненню довіри між подружжям і перетворює договір на дієвий засіб правової безпеки.

Ключові слова: шлюбний договір; сімейне право; цілі шлюбного договору; майнові відносини подружжя; договірне регулювання; міжнародне приватне право.

Інститут шлюбного договору посідає особливе місце в системі договірної регуляції сімейних відносин, адже покликаний забезпечити ба-

ланс інтересів подружжя у сфері володіння, користування та розпорядження майном. Попри законодавче визначення мети укладення шлюбного договору – врегулювання майнових відносин подружжя (ст. 93 Сімейного кодексу України¹ (далі – СК України), – на практиці цей інститут нерідко сприймається формально, а його потенціал як інструменту запобігання конфліктам і забезпечення стабільності сімейних відносин використовується не повною мірою.

Проблема полягає у відсутності належного теоретичного осмислення практичних цілей укладення шлюбного договору, які безпосередньо зумовлюють його зміст і впливають на можливість реального виконання. Наявні дослідження здебільшого зосереджуються на нормативно-правових аспектах договору, тоді як конкретні життєві ситуації, що стають підставою для його укладення, залишаються поза увагою науковців.

Недостатнє ж розуміння цілей часто призводить до низької якості договорів і невдоволення клієнтів, що свідчить про потребу у формуванні нових підходів до практики їх розроблення. Наука в цьому контексті має не лише теоретичну, а й прикладну функцію: вона покликана пояснювати й вдосконалювати правозастосування. Як слушно зауважує О. Сидорович, переосмислюючи ідеї Арістотеля, ‘справжня наука існує не для користі, а для розуміння’². Тому дослідження цілей укладення шлюбного договору має не лише теоретичне, а й практичне значення – воно дає змогу пояснити, чому і для чого подружжю необхідно врегульовувати свої відносини у договірний спосіб, і як це може підвищити якість і стабільність сімейного життя.

Шлюбний договір у сучасному правовому полі України виступає не лише формою закріплення правового режиму майна подружжя, а й дієвим інструментом превентивного врегулювання потенційних конфліктів між сторонами. Його ефективність безпосередньо залежить від правильно визначеної мети укладення, оскільки саме вона формує зміст договору, зумовлює його правову природу та забезпечує реальну виконуваність.

Аналіз доктринальних підходів і правозастосовної практики свідчить, що, попри існування чітко визначеної законодавчої мети – врегулювання майнових відносин подружжя, – питання практичних цілей шлюбного договору залишаються недостатньо дослідженими. Виявлено, що у більшості випадків сторони укладають договори без належного усвідомлення їх призначення, що знижує їхню правову ефективність і надалі призводить до непорозумінь.

Питання змісту шлюбного договору неодноразово ставало предметом наукових досліджень вітчизняних учених. При цьому у більшості робіт ува-

¹ Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 № 2947-III <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>> (дата звернення 27.08.2025).

² О. Сидорович, ‘Опорний конспект лекцій з курсу “Методологія наукових досліджень”’ (Тернопільський національний економічний університет 2013) 3 <<https://dspace.wunu.edu.ua/retrieve/17064>> (дата звернення 27.08.2025).

га акцентується саме на законодавчо визначеній меті його укладення. Так, Р. Карпенко і А. Зибіна аналізують особливості змісту шлюбного договору, відзначаючи, що ним регулюються майнові права та обов'язки подружжя як між собою, так і у їхньому статусі батьків³. Т. Маланчук і Р. Дегтяр розглядають ті самі аспекти, наголошуючи на законодавчих обмеженнях щодо змісту договору⁴. Т. Кобзева і Ю. Горбатко визначають зміст договору через регулювання прав власності на рухоме й нерухоме майно – як набуте до шлюбу, так і під час шлюбу – а також через врегулювання питань щодо майна, одержаного в дар чи у спадщину⁵. І. Жилінкова наголошує, що цей договір не має типової структури, а його зміст і спрямованість виконання визначаються сторонами в кожному конкретному випадку⁶. О. Сафончик запропонувала поділ майнових правовідносин, що можуть бути предметом шлюбного договору, на три основні групи: 1) правовий режим майна; 2) порядок користування житлом; 3) право на утримання⁷. Авторка теж частково вже здійснювала аналіз змісту шлюбного договору і встановила, що зміст шлюбного договору завжди зумовлюється його метою⁸.

Водночас огляд наукових джерел дає підстави констатувати, що питання практичних цілей укладення шлюбного договору, тобто конкретних життєвих обставин, які спонукають сторони до його укладення, залишаються поза межами системного наукового аналізу. У більшості досліджень увага зосереджена переважно на нормативно-правовому та теоретико-догматичному аспектах змісту договору, тоді як прикладні, практично орієнтовані підходи до його розроблення та виконання розкриті лише частково.

Саме тому подальше наукове осмислення практичних цілей шлюбного договору видається необхідним як для розвитку доктрини сімейного права, так і для вдосконалення правозастосовної практики, зокрема, у сфері підвищення ефективності договірного регулювання майнових відносин подружжя.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та практичне уточнення цілей укладення шлюбного договору як ключових чинників формування його змісту та забезпечення виконуваності, а також виявлення їх ролі у підвищенні ефективності договірного регулювання майнових відносин подружжя.

³ Р. Карпенко, А. Зибіна, 'Правова природа інституту шлюбного договору в Україні' [2021] 6 Право і суспільство 42–47.

⁴ Т. Маланчук, Р. Дегтяр, 'Інститут шлюбного договору в Україні: перспективи удосконалення та зарубіжний досвід правового регулювання' [2018] 5(2) Молодий вчений 620–623.

⁵ Т. Кобзева, Ю. Горбатко, 'Шлюбний договір як спосіб уникнення розлучень' [2015] 1 Порівняльно-аналітичне право 69, 70.

⁶ І. Жилінкова, *Брачний договір* (Ксилон 2005) 14.

⁷ О. Сафончик, 'Шлюбний договір і ІТ: проблемні питання застосування' [2017] 26 Часопис цивілістики 83, 84.

⁸ Н. Горбаль, 'Новела у недійсності шлюбного договору: фраздаторність як підстава' [2024] 2 Право.іа 303, 304.

Додатково, дослідження спрямоване на з'ясування зв'язку між законодавчо визначеною метою шлюбного договору – врегулюванням майнових відносин подружжя – та конкретними, практично орієнтованими цілями, що визначають реальний зміст і правову дієвість кожного окремого договору.

Законодавець визначає мету шлюбного договору як врегулювання майнових відносин подружжя. Проте зміст цього поняття нерідко тлумачиться звужено – лише як встановлення правового режиму майна, набутого у шлюбі. Такий підхід створює хибне уявлення про шлюбний договір як про технічний документ, який просто визначає, “кому – квартира, кому – машина, а кому – борги”. Водночас “майнові відносини подружжя” – значно ширше поняття, що охоплює і певні аспекти подружнього життя, які мають економічну природу.

Якість і виконуваність шлюбного договору безпосередньо залежать від усвідомлення сторонами його мети. На практиці багато осіб звертаються до адвоката, не розуміючи, навіщо їм потрібен цей договір. Без відповіді на питання “з якою метою я укладаю шлюбний договір?” неможливо створити документ, який буде зрозумілим, ефективним і юридично стійким. Саме тому зміст шлюбного договору має визначатися його конкретною метою, а не лише загальною законодавчою формулою.

Щоб допомогти сторонам усвідомити свою мету, авторка розробила “Анкету клієнта для складення шлюбного договору” (свідоцтво № 117955 від 10.04.2023) (далі – Анкета), яка апробована у понад 200 практичних випадках. Анкета побудована як система запитань і відповідей, яка дає змогу майбутнім подружжям визначити справжню мету укладення договору, спрогнозувати зміст його положень та уявити модель власних сімейних відносин у майбутньому. Вона, по суті, слугує інструментом усвідомленого прийняття рішень і допомагає наповнити поняття “майнові відносини подружжя” реальним змістом.

Перша практична ціль укладення шлюбного договору – зміна законного режиму власності майна подружжя, яке планується для придбання після укладення шлюбного договору або яке набувається у шлюбі, – на договірний режим. У чому ця, здавалося б, звичайна ціль, яка фактично повторює законодавчо-визначену мету і яка найчастіше використовується саме у шаблонних договорах, має характерну відмінність, для чого вона включена в цю класифікацію?

Аналіз шаблонних шлюбних договорів⁹ порівняно з авторськими розробками і дослідженнями, що укладаються на основі заповненої Анкети та

⁹ Шлюбний договір, шлюбний контракт <<https://kiev-notar.com/shliubnyy-dohovir>> (дата звернення 27.08.2025); Договір про правовий режим майна чоловіка і дружини <<https://юрконсультація.com.ua/zrazok-dogovoru/shliubnyy-dogovir-kontrakt/354-priklad-dogovir-pravoviy-rezhim-mayna-cholovika-zhinki.html>> (дата звернення 27.08.2025); Шлюбний договір <<https://робибізнес.укр/zrazki/shlyubnyy-dohovir>> (дата звернення 27.08.2025); Шлюбний договір <<https://yurin.com/yuridicheskij-spravochnik/obraztsy-brachnykh-kontraktov-dogovorov/marriage-contract1>> (дата звернення 27.08.2025); Шлюбний

визначеної структури, дає підстави констатувати принципову відмінність у підходах до визначення правового режиму грошових коштів як виду майна. Закон (ст. 97 СК України) дозволяє сторонам встановлювати особливий режим такого майна, не застосовуючи положення ст. 60 СК України. Якщо у шаблонних договорах врегульовуються лише кошти на рахунках подружжя, дивіденди чи проценти з вкладів, то в авторських договорах грошові надходження у сім'ю класифікуються за їх джерелами (заробітна плата, доходи від підприємництва, інвестицій тощо), із визначенням правового режиму кожного виду. Це забезпечує передбачуваність і виконуваність договору, мінімізуючи ризики спорів щодо розпорядження спільними коштами.

За класифікацією видів джерел надходжень грошових коштів у сім'ю, яка в наукових роботах здебільшого описується як джерела формування бюджету сім'ї, такі джерела поділяються на групи¹⁰. Структуруючи їх, виділяємо декілька груп таких джерел:

- 1) джерела сімейних доходів, які мають трудове походження: заробітна плата, у тому числі й натуральна оплата, грошове забезпечення / винагорода;
- 2) доходи від індивідуально-трудової діяльності: виробництво товарів і надання платних послуг у домашніх умовах на невеликих підприємствах дрібнотоварної власності (пошиття одягу, виготовлення сувенірів, ремонт побутової техніки, платні послуги лікарів, викладачів, юристів);
- 3) доходи від підприємницької діяльності (нараховані й виплачені дивіденди; дохід, отриманий від підприємницької діяльності в організаційно-правовій формі фізична особа – підприємець);
- 4) доходи від особистого підсобного господарства;
- 5) доходи від власності: рента (орендна плата), проценти на вклади та з облігацій, дивіденди, прибуток від інвестиційної діяльності тощо;
- 6) доходи сім'ї з суспільних фондів споживання у вигляді грошових виплат і безоплатних послуг (соціальні пенсії та допомоги, виплати у зв'язку з безробіттям, стипендії, дотації на різні путівки для відпочинку, виплати багатодітним сім'ям, також безоплатне або пільгове лікування та освіта населення);
- 7) зобов'язальні правочини: грошові кошти, отримані внаслідок укладення договору кредиту, позики; грошові кошти, отримані внаслідок виплати заборгованості боржником за укладеними одним з подружжя договорів позики; грошові кошти, отримані внаслідок виплати заборгованості в регресному порядку внаслідок укладення одним з подружжя договору поруки за виконання зобов'язань третьою особою;
- 8) готівкові кошти, які отримані / набуті будь-ким з подружжя в період шлюбу, в тому числі, але не виключно, і в позазаконний спосіб, наприклад,

договір між подружжям <<https://instaco.com.ua/create-document/shlyubnyy-dogovir-mizh-podruzzhnyam-ukr-ukrayina>> (дата звернення 27.08.2025).

¹⁰ С Піддубний, 'Джерела формування бюджету сімей України в умовах суспільно-політичної кризи 2013–2017 рр.' [2018] 6 Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії. 196, 197.

у вигляді отримання неправомірної вигоди або внаслідок здійснення підприємницької діяльності не у спосіб, визначений законом.

Важливість цієї класифікації джерел надходжень грошових коштів у сім'ю переоцінити важко, адже саме завдяки їй кожен з подружжя може почуватися не лише впевненим, а й захищеним у розрізі захисту своїх майнових прав щодо цього виду майна, але за умови, що у шлюбному договорі режим власності грошових коштів, зокрема режим особистої приватної власності, визначатиметься за всіма цими джерелами, а не лише за одним чи двома джерелами, як це зазвичай відбувається у шаблонних договорах. Якщо режим власності щодо джерел грошових надходжень не встановлено, то стосовно цих грошових коштів діє презумпція спільності майна подружжя.

Особливе ставлення до грошових коштів у правозастосовній практиці зумовлено тим, що цивільне законодавство не відносить їх безпосередньо до “майна” або до “речей”. Водночас А. Ісаєв зазначає, що “можна говорити про право власності на гроші в готівковій формі та про право власності на безготівкові та електронні гроші, які є майновими правами, проте для потреб обороту можуть визнаватися речами за правилами юридичної фікції”¹¹.

Слід зауважити, що зміст більшості шлюбних договорів, укладених із цією метою, є типовим і мало відрізняється від інших. Зазвичай застосовуються стандартні формулювання без конкретизації складу майна, зокрема грошових коштів, що зумовлює подальші труднощі у визначенні порядку їх розпорядження. Навіть якщо в договорах згадуються джерела грошових надходжень, перелік обмежується відсотками за депозитами та дивідендами, тоді як інші види доходів залишаються поза увагою. Така неповнота може призвести до юридичних ризиків, зокрема, до визнання правочинів недійсними або стягнення компенсації у зв'язку з розпорядженням спільними коштами без згоди іншого з подружжя.

Натомість включення до договору чітких формулювань щодо порядку розпорядження грошовими коштами та визначення джерел їх походження дає змогу мінімізувати подібні ризики. Такий підхід підвищує передбачуваність і забезпечує реальну виконуваність договору. Прикладом ризикової ситуації може бути придбання одним із подружжя цінного майна на користь третьої особи без погодження з іншим, коли порядок розпорядження грошима не був врегульований шлюбним договором.

Судова практика також підтверджує можливість визнання оплатного договору, укладеного одним із подружжя, недійсним або стягнення відповідної компенсації у відповідному розмірі за відчужене майно (майно, яким розпорядився один з подружжя) лише з тих підстав, що інший з подружжя не надав своєї згоди на розпорядження спільним майном подружжя (постано-

¹¹ А Ісаєв, ‘Право власності на гроші’ [2021] 05 Право України 119, 125.

ва Верховного Суду від 03.06.2024 у справі № 712/3590/22¹², постанова Великої Палати Верховного Суду від 22.02.2022 у справі № 125/2157/19¹³), навіть і тоді, коли був укладений шлюбний договір, але яким не був передбачений конкретний вид джерела походження грошових надходжень у сім'ю, за рахунок яких і була проведена оплата за оплатним правочином на користь третьої особи. Доведенню в цьому разі підлягає саме джерело грошових надходжень, за рахунок якого один з подружжя вчинив оплатний правочин на користь третьої особи і розпорядився грошима.

Подібну думку також висловлює Т. Соєпен, стверджуючи, що визначення у шлюбному договорі режиму власності на грошові кошти має практичне значення для з'ясування джерел оплати за правочинами¹⁴. Це створює ризики для сторін, які можуть надалі оспорювати правочини або вимагати компенсації через відсутність відповідного врегулювання. Натомість індивідуально підготовлений договір, зміст якого формується з урахуванням усвідомленої мети сторін, дає змогу уникнути таких спорів і забезпечує збалансований розподіл прав і обов'язків щодо всіх видів майна, включно з грошовими коштами.

Друга практична ціль укладення шлюбного договору – захист майна від імовірних вимог спадкоємців у особі дітей від попередніх шлюбів одного з подружжя.

Укладаючи шлюбний договір, сторони мають усвідомлювати наслідки його укладення – збереження режиму спільної сумісної власності чи встановлення режиму особистої приватної власності. За наявності дітей від попередніх шлюбів вирішальним стає з'ясування мети кожного з подружжя: один може прагнути зберегти певне майно для спадкування дітьми, інший – забезпечити власні права та інтереси спільних дітей у разі смерті чоловіка чи дружини.

Тому, якщо відповідальна за розробку договору особа не з'ясує на самому початку справжню мету кожного з подружжя та інші важливі обставини, або підходить до цього формально, то такий договір не слугуватиме основній меті – у реальності врегулювати відносини подружжя у договірному порядку, змінюючи законний режим власності майна, набутого у шлюбі, на договірний і так, щоб цей договір дійсно міг бути виконуваним. Навпаки, укладення такого договору може стати підставою для нових спорів чи конфліктів, що саме по собі не свідчатиме про реальне договірне врегулювання майнових відносин подружжя.

¹² Постанова Верховного Суду від 03.06.2024 у справі № 712/3590/22 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/119559291>> (дата звернення 27.08.2025).

¹³ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 22.02.2022 у справі № 125/2157/19 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/107706743>> (дата звернення 27.08.2025).

¹⁴ Т. Соєпен, *Lifestyle Analysis in Divorce Cases: Investigating Spending and Finding Hidden Income and Assets* (American Bar Association 2024) 34.

Важливо, щоб сторони усвідомлювали правові наслідки договору, узгодили питання щодо всього майна, набутого у шлюбі, а також боргів, зокрема, для визначення складу спадкової маси у разі смерті одного з них. Такий підхід свідчить про реальні домовленості подружжя й спрямований на врахування найкращих інтересів дітей – як спільних, так і від попередніх шлюбів.

Якщо ми говоримо про відмінність між першою та другою цілями, то, по-перше, з упевненістю можна стверджувати, що ця друга ціль нібито “поглинає” першу, але в той же час і розширює її; по-друге, якщо в першій цілі акцент робився на особливому виді майна – грошах, то в другій цілі акцент робиться на домовленостях подружжя щодо регулювання їхніх майнових відносин і з урахуванням найкращих інтересів дітей, у тому числі від попередніх шлюбів, навіть тоді, коли діти вже стали повнолітніми.

Здавалося б, для ефективності шлюбного договору достатньо обговорити всі його положення. Однак, як свідчить наша адвокатська практика, у більшості випадків такого обговорення не відбувається, оскільки подружжя часто не усвідомлює ані правової природи договору, ані його цілей. Брак розуміння змісту та можливостей цього інструменту призводить до того, що сторони не обговорюють ключові питання – особливо в разі наявності дітей від попередніх шлюбів. Водночас саме щирі домовленості на етапі підготовки договору здатні запобігти майбутнім конфліктам і забезпечити узгодження дій подружжя щодо утримання та забезпечення таких дітей.

У цьому контексті провідна роль належить адвокату або іншому фахівцеві, який розробляє договір: за відсутності уніфікованих нормативних підходів він фактично виконує просвітницьку функцію, роз’яснюючи сторонам зміст, мету та правові наслідки домовленостей. Ефективним інструментом для цього може слугувати спеціальна анкета, що допомагає сторонам усвідомити коло питань, які слід врегулювати.

У межах другої практичної цілі шлюбного договору сторони можуть домовитися про придбання у майбутньому певних активів на користь дітей від попередніх шлюбів. Такі домовленості допомагають врегулювати фінансові відносини з урахуванням уже наявних сімейних обставин. Це особливо важливо, оскільки більшість сімейних конфліктів, що призводять до судових спорів про розірвання шлюбу, поділ майна чи стягнення утримання, виникають саме через неврегульовані фінансові питання.

Третя практична ціль укладення шлюбного договору – розподіл відповідальності щодо боргів, утворених у період шлюбу одним з подружжя; також така ціль може мати й іншу назву: захист майна від кредиторів у розумінні захисту майна, яке належить на праві особистої приватної власності тому з подружжя, хто не є стороною зобов’язальних правочинів.

Ця практична ціль сформувалася під впливом реальної судової практики, яка демонструє як позитивні, так і зловживальні приклади використання шлюбних договорів. Нерідко боржники намагаються уникнути виконання

зобов'язань, передаючи майно у власність іншого з подружжя. Верховний Суд у постанові від 06.09.2023 у справі № 755/3563/21 наголосив, що шлюбний договір не може використовуватись для унеможливлення сплати боргу або ухилення від виконання судового рішення¹⁵.

Водночас добросовісне подружжя може за допомогою договору розподілити боргові зобов'язання, не порушуючи прав кредиторів. У такому разі важливо враховувати поняття “солідарні боржники” та “зобов'язання в інтересах сім'ї”. Відповідно до ч. 4 ст. 65 і ч. 2 ст. 73 СК України, якщо договір укладено одним із подружжя в інтересах сім'ї, обов'язки за ним можуть поширюватися і на другого з подружжя, а стягнення може бути накладено на спільне майно.

Велика Палата Верховного Суду у постанові від 30 червня 2020 р. у справі № 638/18231/15-ц підтвердила, що належність майна до спільної сумісної власності визначається метою укладення договору – “в інтересах сім'ї”, а не особистих інтересах одного з подружжя¹⁶. Отже, у разі, якщо сторони не врегулювали питання боргової відповідальності у шлюбному договорі, другий із подружжя може вважатися солідарним боржником.

Як слушно зауважує О. Простибоженко, суди, за відсутності спеціального законодавчого регулювання, фактично застосовують конструкцію “договору в інтересах сім'ї” за аналогією з ч. 4 ст. 65 СК України, визнаючи такі зобов'язання солідарними¹⁷. Тому договірний розподіл боргів виступає не лише способом саморегулювання подружжя, а й засобом правової визначеності у взаєминах із кредиторами.

На відміну від законодавства України, поняття “інтереси сім'ї” прямо закріплене в цивільному праві Італії. Так, відповідно до статей 180 і 186 Цивільного кодексу Італії кожен із подружжя може самостійно здійснювати дії щодо звичайного управління спільним майном, а подружжя несе відповідальність спільним майном за витрати на утримання сім'ї, виховання дітей і зобов'язання, вчинені в інтересах сім'ї¹⁸. Італійська доктрина тлумачить цю категорію вузько – лише в межах таких випадків або термінових ситуацій, коли згода другого з подружжя неможлива.

Подібний підхід застосовується і в Цивільному кодексі Швейцарії. Відповідно до його ст. 166 обидва з подружжя становлять сімейний союз і можуть самостійно діяти для задоволення повсякденних потреб сім'ї (харчування, житло, лікування тощо). Якщо ситуація потребує невідкладних дій,

¹⁵ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 06.09.2023 у справі № 755/3563/21 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/113396036>> (дата звернення 27.08.2025).

¹⁶ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 30.06.2020 у справі № 638/18231/15-ц <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/90458942>> (дата звернення 27.08.2025).

¹⁷ О. Простибоженко, *Правовий режим майна подружжя у праві України та країн Європейського Союзу (порівняльно-правове дослідження)* (Право 2021) 196.

¹⁸ Codice Civile REGIO DECRETO 16 marzo 1942, n. 262 Approvazione del testo del Codice civile. (042U0262) (Gazzetta Ufficiale n.79 del 4-4-1942) <www.gazzettaufficiale.it/dettaglio/codici/codiceCivile> (accessed 27.08.2025).

один із подружжя може діяти без згоди іншого, а зобов'язання, що виникають у таких випадках, є солідарними¹⁹.

У більшості країн ЄС сімейне й цивільне законодавство не містить понять “спільний борг” чи “спільне зобов'язання”. Водночас у доктрині Словенії, Чехії та Болгарії використовується термін “спільне зобов'язання подружжя” як аналог солідарної відповідальності за сімейними потребами. Так, ст. 56 Закону Словенії про шлюб і сімейні відносини передбачає солідарну відповідальність подружжя за зобов'язаннями, пов'язаними зі спільним майном або поточними потребами сім'ї²⁰.

Серед науковців немає єдності думок щодо характеру відповідальності подружжя за спільними боргами²¹. Одні вважають її солідарною – за аналогією з правом спільної сумісної власності, інші – частковою, пропорційною до часток у спільному майні.

Верховний Суд, однак, послідовно виходить із того, що відповідальність подружжя за зобов'язаннями, укладеними в інтересах сім'ї, є солідарною. Цей висновок, підтриманий Великою Палатою, практично спрощує виконання зобов'язань, але водночас підмінює законодавче регулювання: чинне законодавство не містить норми про солідарність зобов'язань подружжя, а її фактично сформулював Верховний Суд, ототожнивши формулу “створює обов'язки для другого з подружжя” (ч. 4 ст. 65 СК України) із солідарною відповідальністю.

Проблема ускладнюється тим, що більшість шлюбних договорів укладаються за шаблоном і не містять умов про розподіл боргових зобов'язань. Це грає на користь кредиторів: за відсутності належного договірного врегулювання вони можуть звертатися з вимогою до іншого з подружжя як до солідарного боржника, не доводячи використання коштів в інтересах сім'ї. Тягар доказування протилежного, як зазначено у постанові Великої Палати Верховного Суду від 30.06.2020 у справі № 638/18231/15-ц, покладається саме на того з подружжя, хто заперечує солідарність²².

У цій же постанові Верховний Суд наголосив, що правовий режим спільної сумісної власності передбачає нероздільність зобов'язань подружжя, що свідчить про їх солідарний характер. Враховуючи, що майнові зобов'язання є різновидом майна (ст. 190 Цивільного кодексу України²³, далі – ЦК України), а закон не забороняє договірне врегулювання відповідальності за

¹⁹ Swiss Civil Code of 10 December 1907 (Status as of 1 January 2025) <http://fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233/en> (accessed 27.08.2025).

²⁰ Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR) <<https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO40>> (accessed 27.08.2025).

²¹ Н Цопіна, ‘До питання про суб'єктний склад договору довічного утримання (догляду)’ [2017] 4(17) Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Журнал. Серія Право 135, 138.

²² Постанова Великої Палати Верховного Суду від 30.06.2020 у справі № 638/18231/15-ц (н 16).

²³ Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>> (дата звернення 27.08.2025).

боргами, доцільним є використання шлюбного договору як інструменту розподілу такої відповідальності в межах внутрішніх відносин подружжя.

Варто розрізнити два типи шлюбних договорів. Перший – укладається з метою уникнення відповідальності за борговими зобов'язаннями, фактично для запобігання стягненню спільного майна на користь кредиторів. Другий – спрямований на врегулювання майнових відносин подружжя, зокрема щодо розподілу майнових зобов'язань, які відповідно до ст. 190 ЦК України визнаються різновидом майна.

У договорах першого типу подружжя зазвичай намагається “зберегти” майно, штучно змінюючи його правовий режим із спільної сумісної власності на особисту власність одного з подружжя, який не є боржником. Такі договори часто укладаються за шаблоном і не містять положень про розподіл відповідальності за борги. Проте подібні дії не звільняють подружжя від ризику – кредитор може звернутися до іншого з подружжя як до солідарного боржника або вимагати визнання договору недійсним на підставі невідповідності ст. 93 СК України.

Натомість шлюбний договір другого типу має на меті чітко визначити, хто з подружжя і за якими боргами відповідатиме, що уможлиблює впорядкувати фінансові відносини між ними ще до виникнення спорів.

Четверта практична ціль – захист майна одного з подружжя від ризику арешту при застосуванні забезпечувальних заходів проти іншого з подружжя в межах кримінального провадження.

На перший погляд, ця мета може здаватися похідною від інших – зокрема, від зміни правового режиму майна (перша практична ціль) чи врегулювання майнових відносин перед розірванням шлюбу (шоста практична ціль). Однак відмінність полягає не у змісті договору, а в мотивації його укладення. Якщо в перших двох випадках подружжя прагне впорядкувати чи спростити свої майнові відносини, то при досягненні четвертої цілі ключовим є усвідомлення ризиків, пов'язаних із кримінальним переслідуванням одного з подружжя.

Укладаючи шлюбний договір із метою захисту майна одного з подружжя від ризику арешту в межах кримінального провадження, сторони фактично реалізують функцію превентивного регулювання майнових відносин. Основним завданням у цьому випадку є забезпечення збереження особистого майна того з подружжя, який не є суб'єктом кримінального переслідування, шляхом зміни законного режиму спільної сумісної власності на договірний. Такий підхід допускається як положеннями сімейного законодавства, так і усталеною судовою практикою, за умови дійсності договору та відсутності зловживання правом. Для досягнення цієї мети може також застосовуватися договір про поділ майна подружжя.

Питання арешту майна одного з подружжя у зв'язку з кримінальним переслідуванням іншого з подружжя постає як особливо чутливе в контексті

дотримання права на мирне володіння майном, гарантованого ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Європейський суд з прав людини неодноразово наголошував, що будь-яке втручання у право власності має відповідати критеріям законності, легітимної мети та пропорційності. У цьому контексті показовим є рішення у справі *Godlevskaya v. Russia*²⁴ (заява № 58176/18, остаточне з 07.03.2022), яке окреслює межі допустимості арешту майна особи, яка має укладений шлюбний договір і яка не є стороною кримінального провадження.

Водночас, як свідчить судова практика, значна частина договорів, спрямованих на досягнення лише цієї цілі, укладається поспіхом, часто вже після вручення підозри одному з подружжя. У таких випадках шлюбний договір нерідко використовується як інструмент уникнення арешту або стягнення майна, що породжує сумніви у добросовісності намірів сторін і стає підставою для його визнання недійсним. Судова практика підтверджує, що укладення правочинів із метою уникнення виконання зобов'язань або забезпечення стягнення суперечить засаді справедливості та не користується правовим захистом.

А добросовісне використання шлюбного договору з метою запобігання ризику арешту майна може слугувати ефективним інструментом правового самозахисту. Такий договір створює можливість для подружжя відкрито обговорити потенційні ризики, визначити правовий статус активів, що підлягають підвищеному ризику, й забезпечити прозорість у сфері сімейних фінансів. Зазначене сприяє реалізації принципів добросовісності та стабільності у сімейних правовідносинах, а також мінімізує правові ризики, пов'язані з можливими забезпечувальними заходами у кримінальному провадженні.

П'ята практична ціль – визначення бізнес-плану розвитку сім'ї (або визначення дороговказу розвитку сім'ї).

Ця ціль є фундаментальною й унікальною одночасно, адже вона фактично охоплює всі цілі, які можуть бути, а також охоплювати регулювання питань, пов'язаних з життєдіяльністю сім'ї як такої. Тому чоловік і дружина змушені провести чесну розмову між собою стосовно їхнього сімейного життя, розвитку їхньої сім'ї. По-іншому для шлюбного договору з цією ціллю – не вийде. І якщо вимірюваним результатом укладення шлюбного договору за іншими цілями де-факто стає вирішення тих питань, які мали вирішуватися при укладенні договору, і вони власне й зумовлювали саму ціль, то, говорячи про цю, п'яту, практичну ціль, вимірюваним результатом стає успіх сім'ї, який можна буквально “побачити” – кожен з подружжя пишається тим, що належить саме до цієї сім'ї.

²⁴ *Godlevskaya c. Russie*. App 58176/18. ECtHR Judgment. 07.12.2021 <<https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-213861>> (accessed 27.08.2025).

Справді, доволі складно оперувати в наукових дослідженнях такими поняттями, як “успіх сім’ї”, “гордість, що належиш до конкретної родини”. На нашу думку, що ґрунтується на практичному досвіді застосування цього юридичного інструменту, шлюбний договір дає можливість сторонам заздалегідь усвідомити не лише те, як змінюватимуться їхні майнові відносини у форматі “до/після”, а й які наслідки настануть у перспективі “після ‘після’”. Тобто лише побачивши вже в момент проставлення підписів під шлюбним договором як у реальності зміниться їхнє сімейне життя, сторони цього шлюбного договору матимуть усвідомлене ставлення до цього правового інструменту. Для когось це буде шлях чіткого фінансового планування, для інших – здатність відчутти прогнозовану стабільність сім’ї, а для деякого – щоденне відчуття гідності і поваги з боку іншого з подружжя, адже на всі питання, пов’язані з фінансами в широкому сенсі та які викликали страх і залишались невирішеними, завдяки цій цілі для укладення шлюбного договору будуть надані відповіді в такому договорі. І, як було зазначено, вже на стадії заповнення Анкети, сторони майбутнього договору матимуть усвідомлення як виглядатиме не лише сам договір, а й їхнє сімейне життя в перспективі принаймні найближчих років.

Шлюбним договором з зазначеною ціллю вирішуються передусім такі питання:

1) визначення структури життєдіяльності сім’ї, під якою розуміються щонайменше чоловік і дружина та порядок забезпечення такої життєдіяльності; у саме поняття “життєдіяльність сім’ї” вже закладено те, що подружжя має дійти згоди щодо свого спільного існування у формі сім’ї, тобто врегулювати свої відносини, зокрема, у частині майнових відносин і мати чітке уявлення, що саме буде включено в це поняття – “життєдіяльність сім’ї”, а також як і за рахунок чого така життєдіяльність забезпечуватиметься;

2) утворення сімейного бюджету та резервного фонду сім’ї;

3) складення фінансового плану з урахуванням запланованих подій у житті сім’ї, а також врахування ризиків настання непередбачуваних обставин і формування так званого плану “Б”;

4) визначення своїх дій на випадок роздільного проживання та/або на випадок розлучення.

Слід зазначити, що, укладаючи шлюбний договір з цією метою, подружжя не виходить за межі загальної мети, встановленої законодавцем – урегулювання майнових відносин подружжя. Навпаки, ця ціль дає змогу значно розширити цю мету, заздалегідь визначаючи стратегію управління сімейним майном та фінансами, що дуже схоже на бізнес-план підприємства.

Першою сходинкою такого бізнес-плану може бути прогнозування майнового стану. У шлюбному договорі може бути встановлений сценарій “на випадок”, коли сімейний бюджет чи вартість активів змінюється. Це умож-

ливить, подібно бізнес-плану, прогнозувати розвиток сім'ї в економічному плані, визначати стратегії збереження та примноження активів, розподіляти інвестиційні завдання між сторонами і мінімізувати потенційні фінансові конфлікти.

Ще однією частиною мають визначатися процес прийняття управлінських рішень та розподіл ролей. Подібно до того, як у бізнес-плані визначаються ролі керівників і співробітників, шлюбний договір може містити домовленості щодо управління сімейним бюджетом, відповідальності за утримання сімейного майна, ведення обліку витрат, а також ролі кожного з подружжя у прийнятті ключових економічних рішень. Це створює чітку систему взаємних обов'язків і прав, що сприяє ефективній організації сімейного бюджету та добробуту сім'ї.

Далі сторонам доцільно перейти до стратегічного планування майбутнього. Шлюбний договір може бути розрахований не лише на цей момент, а й на випадок змін життєвих обставин – вагітність дружини та народження дітей, розширення бізнесу, зміни у фінансовому стані тощо. Чітко визначені умови щодо майнових зобов'язань або компенсацій на випадок роздільного проживання подружжя або у разі розлучення допомагають створити своєрідний “страховий поліс” для збереження економічної стабільності сім'ї, подібно до того, як бізнес-план передбачає стратегії виходу з кризових ситуацій.

Важливою складовою є юридична та фінансова захищеність. Наявність заздалегідь узгоджених “правил гри” та закріплених у договорі дає змогу уникнути тривалих судових процесів і непередбачуваних фінансових трат, що важливо для управління сімейними активами. Це відповідає підходу бізнесу, де заздалегідь визначаються правила і механізми взаємодії, що сприяє передбачуваності й стабільності.

Завершальною ж частиною може стати визначення партнерства як основи сімейного бізнесу. За умов сучасної економіки багато сімей не лише керують домашніми справами, а й ведуть спільний бізнес або мають спільні інвестиції. Шлюбний договір, сформований як бізнес-план для сім'ї, уможливорює точно визначити майнові відносини між подружжям, розподілити активи та навіть вирішити спадкові питання, чітко розмежувати права на бізнес, забезпечити захист інтересів кожного з подружжя, а також створити умови для збереження сімейного капіталу та уникнення конфліктів у майбутньому. Хоча, на нашу думку, головним при укладенні шлюбного договору з цією метою є та залишається можливість відкритого діалогу між подружжям, який зміцнює стосунки й допомагає встановити реалістичні очікування від майбутнього. Крім цього, такий шлюбний договір лише тільки на стадії обговорення його проекту здатен показати справжнє обличчя кожного з партнерів, завдяки чому кожен з них робить усвідомлений вибір, що, врешті-решт, сприятиме не емоційному пануванню у відносинах,

сподіваючись, що якимось чином все саме влаштовується, а абсолютно прагматичному підходу до всіх процесів, пов'язаних з життєдіяльністю сім'ї загалом, і тому, щоб кожен з подружжя у своїй сім'ї відіграв свою головну роль.

Шоста практична ціль – врегулювання майнових відносин подружжя перед розірванням шлюбу.

Ця практична ціль, що зумовлює укладення шлюбного договору саме перед розірванням шлюбу, передбачає насамперед мирне, у позасудовому порядку, врегулювання майнових відносин подружжя, як-то, зміна законного режиму майна на договірний щодо конкретного майна, що вже існує, але, крім майна, право власності на яке підлягає державній реєстрації з урахуванням обмежень, установлених ч. 5 ст. 93 СК України; визначення майнових прав та обов'язків подружжя як батьків, що прямо дозволено СК України (ч. 2 ст. 93); врегулювання питань, пов'язаних з утриманням одного з подружжя, зокрема, на період процедури розлучення та/або на період після розірвання шлюбу (ч. 1 ст. 78); вирішення питань, пов'язаних з забезпеченням одного з подружжя житлом, у тому числі шляхом виплати необхідної грошової суми для цих цілей, якщо такий з подружжя після розлучення втрачає право користування житлом, у яке він вселився у зв'язку з укладенням шлюбу (ст. 96 СК України).

Крім зазначеного, таким шлюбним договором сторони можуть визначити режим власності залишків грошових коштів, цільове призначення яких полягало в утворенні сімейного бюджету чи резервного фонду, якщо це було запроваджено у сім'ї. А якщо, укладаючи шлюбний договір з цією метою, подружжя намагається вирішити й інші питання, пов'язані з їх майновими відносинами, але вирішення яких не входить до предмета саме шлюбного договору, то в цьому разі додатково вирішується питання щодо поєднання предмета іншого договору(-ів) з предметом шлюбного договору (змішаний договір).

Сьома практична ціль – врегулювання правовідносин подружжя після розірвання шлюбу.

Ця практична ціль фактично повторює попередню з тією лише відмінністю, що в цьому випадку у шлюбний договір включається окремий розділ: правовідносини подружжя після розірвання шлюбу. В цьому розділі фактично дублюються ті положення, виконання яких передбачається вже після розірвання шлюбу з урахуванням того, що законодавцем встановлена така можливість. Але, незважаючи на те, що сімейним законодавством встановлено, що чинність договору або окремих його умов може бути встановлена і після припинення шлюбу (ст. 96 СК України), вважаємо, що в цьому закладений певний ризик визнання таких положень у подальшому недійсними, у тому числі з підстав невідповідності цього ч. 1 ст. 93 СК України, якою встановлено, що шлюбним договором регулюються майнові відносини подружжя. Після припинення шлюбу подружжя втрачає свій статус подружжя,

що в принципі робить неможливим сам факт регулювання майнових відносин подружжя після розірвання шлюбу.

З урахуванням викладеного та розглядаючи цю ціль у системному зв'язку з положеннями ст. 95 СК України щодо початку дії шлюбного договору, шлюбний договір з цією метою має бути укладений і нотаріально посвідчений виключно у період до звернення з заявою про розірвання шлюбу, адже, на нашу думку, хоча саме звернення з такою заявою й не скасовує статусу подружжя, але вже свідчить про те, що подружжя фактично орієнтоване на втрату такого статусу. Наслідком цього може бути, зокрема, ризик визнання такого договору недійсним, але вже з підстав його фіктивності (ст. 234 ЦК України). З практичної точки зору бажання укласти саме шлюбний договір, а не будь-який інший, наприклад, договір про поділ майна подружжя, договір про утримання тощо пояснюється економічною складовою: за посвідчення шлюбного договору нотаріусом стягується лише плата за посвідчення договору за тарифами нотаріуса, тоді як усі інші правочини є оціночними і при їх посвідченні нотаріусом стягується один відсоток від суми договору.

Отже, визначені у статті практичні цілі – від зміни законного режиму власності та захисту інтересів дітей від попередніх шлюбів до розподілу боргових зобов'язань і захисту майна від ризику арешту – демонструють, що шлюбний договір може й повинен бути гнучким правовим механізмом, який відображає реальні потреби конкретної сім'ї. Розуміння цього дає змогу перетворити договір з формального документа на інструмент правової безпеки подружжя.

Цілі шлюбного договору є не лише концептуальним орієнтиром його укладення, а й практичним критерієм його якості та життєздатності. Усвідомлення сторонами власних мотивів і прогнозування наслідків укладення договору забезпечують добросовісність його виконання, зміцнюють довіру між подружжям і сприяють стабільності сімейних правовідносин. Подальші дослідження доцільно спрямувати на розробку методологічних підходів до типологізації практичних цілей шлюбних договорів та їх уніфікованого відображення у правозастосовній діяльності.

REFERENCES

Bibliography

Authored books

1. Coenen T. *Lifestyle Analysis in Divorce Cases: Investigating Spending and Finding Hidden Income and Assets* (American Bar Association 2024).
2. Prostybozhenko O, *Pravovyi rezhym maina podruzzhzia u pravi Ukrainy ta krain Yevropeiskoho Soiuzu (porivnialno-pravove doslidzhennia)* (Pravo 2021) (in Ukrainian).
3. Zhylinkova I, *Brachnyi dohovor* (Ksilon 2005) (in Russian).

Journal articles

4. Gorbal N, 'Novela u nediiisnosti shliubnoho dohovoru: fraudatornist yak pidstava' [2024] 2 Pravo.ua 303 (in Ukrainian).
5. Isaiev A, 'Pravo vlasnosti na hroshi' [2021] 05 Pravo Ukrainy 119 (in Ukrainian).
6. Karpenko R, Zybina A, 'Pravova pryroda instytutu shliubnoho dohovoru v Ukraini' [2021] 6 Pravo i suspilstvo 42 (in Ukrainian).
7. Kobzieva T, Horbatko Yu, 'Shliubnyi dohovor yak sposib unyknennia rozluchen' [2015] 1 Porivnialno-analitychne pravo 69 (in Ukrainian).
8. Malanchuk T, Dehtiar R, 'Instytut shliubnoho dohovoru v Ukraini: perspektyvy udoskonalennia ta zarubizhnyi dosvid pravovoho rehuliuвання' [2018] 5(2) Molodyi vchenyi 620 (in Ukrainian).
9. Piddubnyi S, 'Dzherela formuvannia biudzhetu simey Ukrainy v umovakh suspilno-politychnoi kryzy 2013–2017 rr.' [2018] 6 Visnyk Lvivskoho universytetu. Filosofsko-politolohichni studii 196 (in Ukrainian).
10. Safonchuk OI, 'Shliubnyi dohovor i IT: problemni pytannia zastosuvannia' [2017] 26 Chasopys tsyvilistyky: nauk.-prakt. zhurn. 83 (in Ukrainian).
11. Tsočina N, 'Do pytannia pro subiektivnyi sklad dohovoru dovichnoho utrymanna (dohliadu)' [2017] 4(17) Naukovo-informatsiyni visnyk Ivano-Frankivskoho universytetu prava imeni Korolia Danyla Halytskoho: Zhurnal. Serii Pravo 135 (in Ukrainian).

Websites

12. Dohovor pro pravovyi rezhym maina cholovika i druzhyny <<https://юрконсультація.com.ua/zrazok-dogovoru/shliubniy-dogovor-kontrakt/354-priklad-dogovor-pravoviy-rezhim-mayna-cholovika-zhinki.html>> (accessed 27.08.2025) (in Ukrainian).
13. Shliubnyi dohovor <<https://yrin.com/yuridicheskij-spravochnik/obraztsy-brachnykh-kontraktov-dogovorov/marriage-contract1>> (accessed 27.08.2025) (in Ukrainian).
14. Shliubnyi dohovor <<https://робибізнес.укр/zrazki/shlyubnyy-dohovor>> (accessed 27.08.2025) (in Ukrainian).
15. Shliubnyi dohovor mizh podruzzhiam <<https://instaco.com.ua/create-document/shlyubniy-dogovor-mizh-podruzzhiam-ukr-ukrayina>> (accessed 27.08.2025) (in Ukrainian).
16. Shliubnyi dohovor, shliubnyi kontrakt <<https://kiev-notar.com/shliubnyy-dohovor>> (accessed 27.08.2025) (in Ukrainian).
17. Sydorovych O, Opornyi konspekt leksii z kursu "Metodolohiia naukovykh doslidzhen" (Ternopil'skyi natsionalnyi ekonomichnyi universytet 2013) <<https://dspace.wunu.edu.ua/retrieve/17064>> (accessed 27.08.2025) (in Ukrainian).

Nataliia Gorbal

PRACTICAL PURPOSES OF THE MARRIAGE CONTRACT
AS THE FOUNDATION FOR DEFINING ITS CONTENT
AND ENSURING ENFORCEABILITY

ABSTRACT. This article examines the practical objectives of concluding a marriage contract as the foundation for shaping its substantive content and ensuring its enforceability. Although Ukrainian law formally defines the purpose of a marriage contract as the regulation of spouses' property relations, both doctrine and practice reveal a broader, function-oriented understanding. The paper argues that the real-world "property relations" of spouses encompass not only ownership and use of assets but also the financial, organizational and risk-management dimensions that determine whether a contract will be complied with in practice.

The aim is to identify, translate into operational legal language, and classify the practical objectives that motivate spouses to enter into a marriage contract, and to show how these objectives structure the clauses and strengthen enforceability. Methodologically, the study combines doctrinal

analysis of Ukrainian family and civil law with case-law synthesis (including Supreme Court positions) and selective comparative insights (Italy, Switzerland, Slovenia, Germany). The analysis is further grounded in the author's professional practice of drafting over 200 marriage contracts and the use of a structured Client Questionnaire.

The article systematizes seven practical objectives that determine the content and legal effect of a marriage contract: (1) transformation of the statutory community regime into a contractual regime, with a granular classification of monetary inflows (wages, entrepreneurial and investment income, dividends, deposits, social payments, etc.) and tailored ownership rules per source – enhancing clarity and day-to-day executability; (2) coordination of spouses' aims where children from prior marriages are involved, including budgeting rules and estate-planning expectations; detailing how assets will be acquired, maintained, or allocated for such children, and addressing possible choice-of-law issues (*lex voluntatis*) in cross-border families; (3) Allocation of responsibility for debts incurred during marriage and protection of separate property from creditors, drafted in good faith and with regard to doctrines of solidary liability and transactions “in the interest of the family,” thereby reducing litigation risk without facilitating fraudulent transfers; (4) shielding the separate property of the non-accused spouse from precautionary arrest/seizure in criminal proceedings against the other spouse, through advance, *bona fide* contractual structuring that withstands judicial scrutiny; (5) using the marriage contract as a forward-looking “family business plan”: rules on forming and using the family budget or reserve fund, governance and decision-making procedures, treatment of business and investment income, transparency and role allocation – thus operationalizing the contract's preventive function; (6) pre-divorce property settlement, enabling amicable, out-of-court arrangements on asset allocation, spousal maintenance, housing guarantees, and the treatment of residual family funds, including mixed contractual constructions where needed; (7) settlement of legal relations between spouses after divorce.

The effectiveness and enforceability of a marriage contract depend directly on the clarity of its practical objective(s). Each objective shapes the contract's architecture, allocates risks, and increases its resilience in court. Ukrainian scholarship has focused mainly on statutory content; the practical objectives remain underexplored. A purpose-driven drafting methodology – anchored in the six objectives above – enhances contractual autonomy, legal certainty, and the preventive capacity of the marriage contract in contemporary family law.

KEYWORDS: marriage contract; family law; purposes of a marriage contract; property relations between spouses; contractual regulation; private international law.